

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 310/2017-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. mája 2017 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Lajosa Mészároša predbežne prerokoval sťažnosť Slovenskej republiky – Ministerstva financií Slovenskej republiky, Štefanovičova 5, Bratislava, zastúpenej zamestnankyňou Ministerstva financií Slovenskej republiky [REDAKOVANÉ], ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 MCdo 13/2013 z 10. decembra 2015, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Slovenskej republiky – Ministerstva financií Slovenskej republiky o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. februára 2016 doručená sťažnosť Slovenskej republiky – Ministerstva financií Slovenskej republiky, Štefanovičova 5, Bratislava (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej zamestnankyňou Ministerstva financií Slovenskej republiky [REDAKOVANÉ], ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 MCdo 13/2013 z 10. decembra 2015 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

Zo sťažnosti a z príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľka bola účastníčkou konania vedeného Okresným súdom Košice I (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 21 C 217/2004 v procesnom postavení žalovanej, proti ktorej sa pôvodná žalobkyňa (obchodná spoločnosť [REDAKOVANÉ]) domáhala zaplatenia sumy 2 937 825,10 € s príslušenstvom z titulu náhrady škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátu. Dňa 8. júla 2009 bola táto pohľadávka – právo na náhradu škody a ušlého zisku – postúpená pôvodnou žalobkyňou [REDAKOVANÉ] (žalobca).

Sťažovateľka v sťažnosti popisuje skutkový stav posudzovanej veci, pričom zdôrazňuje predovšetkým tieto okolnosti:

Obchodná spoločnosť [REDAKOVANÉ], v roku 1992 doviezla z Talianskej republiky strojné zariadenie na opracovanie kameňa (ďalej len „strojné zariadenie“), ktoré bolo na základe návrhu podaného konateľom obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], prepustené do colného režimu záznamového obehu na dočasné použitie s čiastočným oslobodením od dovozného cla. Lehota na spätný vývoz tovaru, resp. na pridelenie iného colne schváleného určenia bola určená na 3 roky, pričom nedošlo k predĺženiu lehoty na spätný vývoz a ani k prideleniu iného colne schváleného určenia.

Strojné zariadenie od obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], odkúpil [REDAKOVANÉ], ktorý ho následne predal obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ] (pôvodná žalobkyňa).

Na obchodnú spoločnosť [REDAKOVANÉ], bol vyhlásený konkurz, ktorý bol uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 1 K 256/96 z 12. januára 2000 zrušený pre nedostatok majetku. V dôsledku vzniku colného dlhu, ktorý nebol uhradený v určenej lehote, Colný úrad Košice začal správne konanie vo veci zabránenia nedovolenému nakladaniu s tovarom (strojné zariadenie) voči vlastníkovi tovaru a 26. marca 2001 vydal predbežné opatrenie č. 4 K/2001/1, ktorým vlastníkovi strojného zariadenia (pôvodná žalobkyňa) uložil zákaz tento hnutelný majetok scudziť, prenajať, prepožičať alebo iným spôsobom s ním nakladať, aby nedošlo k zníženiu jeho hodnoty.

Colný úrad Košice rozhodnutím sp. zn. 4 K/2001/8/ZK z 11. júna 2001 potvrdeným rozhodnutím Colného riaditeľstva Slovenskej republiky sp. zn. 30778/01-2956/01/1 z 18. júla 2001 rozhodol o predaji strojného zariadenia. Označené rozhodnutia Colného úradu Košice a Colného riaditeľstva Slovenskej republiky boli rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 7 SŽ 142/01 zo 7. novembra 2001 v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy zrušené s odôvodnením, že obchodná spoločnosť [REDAKOVANÉ] (pôvodná žalobkyňa), nebola colným dlžníkom a nebol jej v relevantnom čase vymeraný colný dlh. Konanie pred príslušnými správnyimi orgánmi o predaji strojného zariadenia bolo následne 16. augusta 2002 zastavené.

Na základe uvedeného Colný úrad Košice vymeral obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ] (pôvodná žalobkyňa), colný dlh vo výške 957 368,25 €. Opodstatnenosť vyrubenia colného dlhu potvrdil najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 2 SŽ-o-KS 92/2004 z 15. februára 2006. Pôvodná žalobkyňa do dňa podania sťažnosti ústavnému súdu vyrubený colný dlh vo výške 957 368,25 € nezaplatila.

Pôvodný vlastník [REDAKOVANÉ] prenajal strojné zariadenie na základe nájomnej zmluvy uzavretej 2. januára 1998 obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], na ktorú bol 3. augusta 1998 vyhlásený konkurz a následne bola správkyňou konkurznej podstaty úpadcu [REDAKOVANÉ], vypovedaná nájomná zmluva. V novembri 1998 správkyňa konkurznej podstaty úpadcu [REDAKOVANÉ], prenajala objekty úpadcu novému vlastníkovi strojného zariadenia obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ] (pôvodná žalobkyňa), pričom uzavretú nájomnú zmluvu vypovedala 4. septembra 2000 s jednomesačnou výpovednou lehotou od 5. októbra 2000.

Po predaji objektov obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], vydal Colný úrad Košice obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ] (pôvodná žalobkyňa), ako vlastníkovi strojného zariadenia súhlas na vypratanie strojného zariadenia z objektov obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ],

a zároveň vyzval pôvodnú žalobkyňu, aby premiestnila strojné zariadenie na určené miesto a oznámila termín premiestnenia. K premiestneniu strojného zariadenia pôvodnou žalobkyňou však nedošlo z dôvodu, že nemala objekty, kde by ho mohla premiestniť. Vzhľadom na uvedené obchodná spoločnosť [REDAKOVANÉ], ako vlastníčka objektov začala s premiestňovaním strojného zariadenia, ktorého vlastníčkou bola pôvodná žalobkyňa, pri ktorom došlo k jeho poškodeniu.

Pôvodná žalobkyňa v konaní pred všeobecnými súdmi tvrdila, že Colný úrad Košice rozhodnutiami o predbežnom opatrení a predaji tovaru zasiahol do jej vlastníctva a práv z neho vyplývajúcich, pričom v súlade so zákonom č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom v znení neskorších predpisov si nárokovala náhradu škody v sume 2 937 825 € s príslušenstvom.

Okresný súd medzitýmnym rozsudkom č. k. 21 C 217/2004-303 z 9. novembra 2011 (ďalej len „medzitýmny rozsudok“) rozhodol, že sťažovateľka (žalovaná) zodpovedá za škodu spôsobenú žalobcovi. Krajský súd rozsudkom sp. zn. 5 Co 94/2012 z 8. novembra 2012 (ďalej len „rozsudok z 8. novembra 2012“) medzitýmny rozsudok okresného súdu potvrdil ako vecne správny.

Sťažovateľka následne podala podnet na podanie mimoriadneho dovolania Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky, ktorému generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) vyhovel. V mimoriadnom dovolaní generálny prokurátor argumentoval, že rozhodnutiami všeobecných súdov bol porušený zákon, pričom zároveň zdôraznil, že tieto rozhodnutia spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci podľa v tom čase platného a účinného § 243f ods. 1 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“). O mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora proti medzitýmnemu rozsudku okresného súdu a rozsudku krajského súdu z 8. novembra 2012 najvyšší súd rozhodol napadnutým uznesením tak, že mimoriadne dovolanie odmietol ako procesne neprípustné podľa § 243i ods. 2 v spojení s § 243b ods. 5 a § 218 ods. 1 písm. c) OSP.

Sťažovateľka zdôrazňuje, že tak okresný súd, ako aj krajský súd „vec nesprávne právne posúdil, čím boli splnené podmienky na podanie podnetu na podanie mimoriadneho dovolania. Ústavou ako aj zákonnou povinnosťou najvyššieho súdu bolo mimoriadne dovolanie meritórne preskúmať a vo veci rozhodnúť. Tým, že najvyšší súd takto neučinil priamo tým zasiahol do práv sťažovateľa. V demokratickom a právnom štáte sú všetky orgány verejnej moci povinné rešpektovať základné práva a slobody a úlohou súdov je poskytovať im ochranu, resp. svojbytnú a špecifickú formu ochrany, ak ide o ústavný súd. Aj judikatúra štrasburských orgánov ochrany práv potvrdzuje, že čl. 6 dohovoru síce nenúti zmluvné štáty na vytváranie odvolacích alebo dovolacích súdov, avšak pokiaľ tieto jurisdikcie existujú, garancie ustanovené v čl. 6 dohovoru musia byť rešpektované hlavne tak, kde zaisťujú účastníkom konania účinné právo na prístup k súdom pre účely prerokovania ich práv. Najvyšší súd pri skúmaní prípustnosti mimoriadneho dovolania nenaplnil svoju ústavnú povinnosť poskytnúť sťažovateľovi svojim rozhodnutím súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) a spravodlivé súdne konanie (čl. 6 ods. 1 dohovoru), čoho sa sťažovateľ domáhal v dôsledku zjavného zlyhania prvostupňového súdu ako aj odvolacieho súdu.“

Na základe uvedených skutočností sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Sťažnosti sa vyhovuje.

2. Základné právo Slovenskej republiky – Ministerstva financií Slovenskej republiky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 MCdo 13/2013 zo dňa 10. 12. 2015 porušené bolo.

3. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky spis. zn. 3 MCdo 13/2013 zo dňa 10. 12. 2015 zrušuje a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd,

alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene, môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa § 20 ods. 4 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje vo viazanosti petitom, teda tou časťou sťažnosti, v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa domáha (§ 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde), čím zároveň vymedzí rozsah predmet konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Vzhľadom na to môže ústavný súd rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorého označil za porušovateľa svojich práv. Viazanosť petitom sa vzťahuje aj na rozsah ústavou garantovaných práv, ktorých porušenie sťažovateľ namieta. Ústavný súd preto môže sťažnosť predbežne prerokovať len vo vzťahu k právam,

ktorých namietané porušenie sťažovateľ premietne do petitu. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu sa tvrdenia o porušení iných práv [v prípade sťažovateľky ide o namietané porušenie čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“)], ktoré sťažovateľ uvádza v texte nového znenia sťažnosti, t. j. mimo petitu, považujú len za súčasť jeho argumentácie (m. m. III. ÚS 149/04, II. ÚS 65/07, IV. ÚS 279/07).

Na základe uvedeného ústavný súd viazaný petitom ustálil, že predmetom konania o sťažnosti sťažovateľky je namietané porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy, ku ktorému malo dôjsť napadnutým uznesením najvyššieho súdu.

Pri predbežnom prerokovaní sťažnosti sa ústavný súd sústredil na posúdenie, či nie je zjavne neopodstatnená. Z § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde totiž vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď napadnutým postupom alebo napadnutým rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Predmetom ústavného prieskumu je posúdenie ústavnej akceptovateľnosti a udržateľnosti odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu z hľadiska záruk

vyplývajúcich z čl. 46 ods. 1 ústavy. Ústavný súd konštatuje, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu bolo mimoriadne dovolanie smerujúce proti medzitýmnemu rozsudku okresného súdu a rozsudku krajského súdu z 8. novembra 2012 odmietnuté ako procesne neprípustné na podklade zistenia, že sťažovateľka nevyužila možnosť podať proti rozsudku krajského súdu z 8. novembra 2012 dovolanie.

Sťažovateľka v tejto súvislosti argumentuje, že podmienky na podanie podnetu na podanie mimoriadneho dovolania boli splnené, pričom ústavnou, ako aj zákonnou povinnosťou najvyššieho súdu bolo mimoriadne dovolanie meritórne preskúmať a vo veci rozhodnúť.

V súvislosti s otázkou posúdenia prípustnosti mimoriadneho dovolania ústavný súd zdôrazňuje, že ide o otázku zákonnosti, ktorej riešenie v zásade nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľky (m. m. IV. ÚS 35/02).

V nadväznosti na argumentáciu sťažovateľky ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane zdôrazňuje, že nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne.

O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia

príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06).

Ústavný súd konštantne judikuje, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je pritom vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad (porovnaj napríklad *Georgidias v. Grécko* z 29. 5. 1997, Recueil III/1997).

V napadnutom uznesení najvyšší súd poukázal na zjednocujúce stanovisko občianskoprávneho a obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 94/2015, podľa ktorého *„Procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolené riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli potencionálne spôsobilé privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. Pokiaľ túto možnosť nevyužil, mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.“*.

V nadväznosti na citované stanovisko najvyšší súd v prerokúvanej veci zdôraznil, že jeho podstatou je rešpektovanie zásady „nech si každý chráni svoje práva“, ktorá *„zdôrazňuje procesnú povinnosť účastníka vyvinúť vlastnú aktivitu a iniciatívu tak, aby sám svojimi procesnými úkonmi riadne, včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou sledoval ochranu svojich subjektívnych práv. Pokiaľ účastník konania zostane v naznačenom smere pasívny, je (neskoršia) aktivita generálneho prokurátora vyúsťiaca do podania mimoriadneho dovolania neprípustná a nemôže mať procesné dôsledky*

predpokladané Občianskym súdnym poriadkom v ustanoveniach v § 243e až § 243j O. s. p.“.

Na podklade zistenia, podľa ktorého sťažovateľka v prerokúvanej veci dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudok krajského súdu z 8. novembra 2012) nepodala, najvyšší súd napadnutým uznesením mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora odmietol ako procesne neprípustné.

Z obsahu sťažnosti možno vyvodit' postoj sťažovateľky, ktorá nesúhlasí so záverom najvyššieho súdu prezentovaným v napadnutom uznesení a naopak tvrdí, že podmienky na „*meritórne preskúmanie dovolania*“ boli dané. Z tohto postoja možno zároveň vyvodit' nesúhlas sťažovateľky s názorom najvyššieho súdu, podľa ktorého je podmienkou procesnej prípustnosti mimoriadneho dovolania podaného generálnym prokurátorom aktívne využitie mimoriadneho opravného prostriedku – dovolania „*nespokojným*“ účastníkom konania.

V judikatúre ústavného súdu sa konštantne uvádza právny názor, v zmysle ktorého mimoriadne dovolanie predstavuje výnimku z pravidla stability súdneho rozhodnutia vyjadreného jeho právoplatnosťou. Podstatou tejto výnimky je účel mimoriadneho opravného prostriedku, ktorým je jeho výnimočné použitie s cieľom presadiť vecnú správnosť a spravodlivosť súdneho rozhodnutia v odôvodnených prípadoch. Uvedený účel môže mimoriadne dovolanie splniť iba v prípade, ak sú splnené kritériá akceptovateľnosti jeho právnej úpravy; jedným z týchto kritérií je povinnosť vyčerpať iné dostupné právne prostriedky nápravy pochybení vytýkaných v mimoriadnom dovolaní. Rešpektovanie týchto kritérií je nevyhnutné z hľadiska princípov právneho štátu (čl. 1 ústavy), ako aj z hľadiska práva na súdnu ochranu (čl. 46 ústavy) a práva na spravodlivý súdny proces v súlade s hodnotami zaručenými čl. 6 ods. 1 dohovoru (m. m. PL. ÚS 57/99, II. ÚS 185/09, II. ÚS 280/2010).

Reštriktívne posudzovanie mimoriadneho dovolania súvisí s princípom právneho štátu, a to s princípom právnej istoty, ktorého zákonným naplnením v civilnom procese je inštitút právoplatnosti súdnych rozhodnutí, teda ich záväznosti a nezmeniteľnosti. Rovnako súvisí s princípom rovnosti, keď intervenciou tretej osoby (generálneho

prokurátora) sa *prima facie* narúša právna istota druhého účastníka spoliehajúceho sa na záväzné a nezmeniteľné súdne rozhodnutie. S princípom rovnosti a bezrozpornosti právneho poriadku súvisí napríklad aj okolnosť, že v prípadoch dovolania podaného účastníkom konania je za dôvod neprípustnosti považovaný tiež finančný cenzus (čo je v hre) vyjadrený v § 238 ods. 5 OSP, kým v prípade mimoriadneho dovolania podávaného generálnym prokurátorom takýto finančný cenzus explicitne z právnej úpravy nevyplýva (I. ÚS 117/2016).

Ústavný súd ďalej poznamenáva, že aj z početnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) možno vyvodit' kritický postoj ESLP k mimoriadnym opravným prostriedkom, ktoré závisia od úvahy príslušného orgánu verejnej moci, či dôjde k podaniu takéhoto mimoriadneho opravného prostriedku alebo nie, a následne k vyneseniu rozhodnutia, ktorým sa zruší právoplatné konečné rozhodnutie. V zmysle judikatúry ESLP je však prípustné zasiahnuť do nastolenej právnej istoty právoplatným rozhodnutím vnútroštátneho súdu vtedy, ak v konaní došlo k zásadnej vade alebo závažnému excesu, ktorý je potrebné napraviť, ak sú tu mimoriadne okolnosti prípadu, pričom však podľa judikatúry ESLP za takúto vadu (exces) však nemožno považovať skutočnosť, že na predmet konania existujú dva rozličné názory, pretože právna istota v sebe zahŕňa požiadavku rešpektovania princípu *res iudicata*, ktorej prejavom je nezmeniteľnosť rozhodnutia. Uplatňovanie tohto princípu je zdôraznené zásadou, že žiadna zo strán nie je oprávnená žiadať o preskúmanie konečného a záväzného rozhodnutia len z toho dôvodu, aby dosiahla znovuo tvorenie prípadu a jeho nové skúmanie, pretože takýto mimoriadny opravný prostriedok by de facto mal charakter odvolania. Zrušené môžu byť po tejto línii rozhodnutia iba na účely nápravy fundamentálnych chýb (pozri Ryabykh proti Rusku z 24. 7. 2003, sťažnosť č. 52854/99, bod 52). V tejto súvislosti tiež ESLP už judikoval, že nesúhlas s právnym posúdením prípadu odvolacím súdom nie je sám osebe mimoriadnou okolnosťou odôvodňujúcou zrušenie právoplatného rozhodnutia (pozri Kot proti Rusku z 18. 1. 2007, sťažnosť č. 20887/03, bod 29).

Judikatúra ústavného súdu i všeobecných súdov sa k otázke prípustnosti mimoriadneho dovolania podávaného generálnym prokurátorom postupom času menila,

a to predovšetkým pod vplyvom judikatúry EŠLP. Zmeny sa prejavovali v tendencii reštriktívnejšieho prístupu súdnych orgánov k oprávneniu generálneho prokurátora podávať mimoriadne dovolanie. Európsky súd pre ľudské práva opakovane potvrdil, že pripúšťa určité zásahy do konečných súdnych rozhodnutí ako výnimku zo zásady právnej istoty a zo zásady *res judicata*, ak je takýto zásah odôvodnený potrebou nápravy extrémnej chyby.

Mimoriadny prieskum sa nesmie uplatňovať ako zastreté odvolanie (*appeal in disguise*) a samotná možnosť existencie dvoch právnych názorov na predmet konania nie je dôvodom na opätovné posúdenie veci. Odkloniť sa od tohto princípu je možné iba tam, kde je to nevyhnutné z dôvodu okolností podstatného a závažného významu (Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z 23. 7. 2009, sťažnosť č. 8269/02, bod 33). Vo veci Bulgakova proti Rusku (rozsudok z 18. 1. 2007, sťažnosť č. 69524/01, bod 34) EŠLP uviedol, že «... Dohovor zásadne umožňuje „zovuotvorenie“ právoplatne rozhodnutých konaní v prípade, ak vyjdú najavo nové skutočnosti. Akokoľvek preskúmanie rozhodnutia by sa malo uplatniť pre účely nápravy hrubých (velkých) pochybení súdu..., a nie iba ako inštitút predstavujúci vo svojej podstate odvolanie.». Obdobne aj v rozhodnutiach z 9. 6. 2015 vydaných vo veciach proti Slovenskej republike (DRAFT-OVA, a. s., PSMA, s. r. o., a COMPCAR, s. r. o.) EŠLP pripomína význam a obsah princípu rovnosti zbraní a princípu právnej istoty, s ktorými bezprostredne súvisí otázka záväznosti, nezrušiteľnosti a dôveryhodnosti právoplatných súdnych rozhodnutí, ktoré boli napadnuté z iniciatívy generálneho prokurátora vyjadrenej podaním mimoriadneho dovolania (m. m. I. ÚS 117/2016).

Ústavný súd vzhľadom na odchylné právne názory jeho senátov k otázke mimoriadneho dovolania prijal 18. marca 2015 zjednocujúce stanovisko (PLz. ÚS 3/2015), v ktorom je uvedená táto právna veta: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov,

ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov.“

Následne aj najvyšší súd (jeho občianskoprávne a obchodnoprávne kolégium) prijal 20. októbra 2015 už citované zovšeobecňujúce stanovisko.

Nosný dôvod uvádzaný v napadnutom rozhodnutí najvyššieho súdu, na základe ktorého bolo odmietnuté mimoriadne dovolanie podané generálnym prokurátorom, spočíva v názore, že sťažovateľka predtým, ako v jej veci generálny prokurátor podal mimoriadne dovolanie, sama mohla podať mimoriadny opravný prostriedok (dovolanie) podľa § 236 a nasl. OSP, ktorý mala k dispozícii a ktorý bol potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Keďže tak sťažovateľka neurobila, ani podľa názoru ústavného súdu nebola naplnená dikcia procesného predpisu „a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami“ (§ 243e ods. 1 in fine OSP).

Podľa názoru ústavného súdu napadnuté uznesenie najvyššieho súdu odôvodnené závermi obsiahnutými v stanovisku najvyššieho súdu možno v posudzovanom prípade považovať pre účely procesného rozhodnutia o mimoriadnom dovolaní podanom generálnym prokurátorom za primerane odôvodnené a nemožno ho považovať za arbitrárne.

Najvyšší súd v napadnutom rozhodnutí objasnil sťažovateľke prijaté stanovisko, ktoré vychádza z názoru, že postup účastníka občianskeho súdneho konania, ktorý mal v určitom prípade možnosť napadnúť rozhodnutia súdov odvolaním alebo dovolaním a uvedenú možnosť nevyužil, aj keď také opravné prostriedky mali potenciál podstatne ovplyvniť rozhodnutie súdu, sa prieči všeobecne rešpektovanej zásade „vigilantibus iura scripta sunt“.

V prípade pasivity účastníka konania pri takejto ochrane svojich práv je neskoršia aktivita generálneho prokurátora vyúsťujúca v podanie mimoriadneho dovolania neprípustná a nemôže mať procesné dôsledky predpokladané v § 243e až § 243j OSP.

Na základe uvedeného, ako aj so zreteľom na argumentáciu sťažovateľky v sťažnosti ústavný súd konštatuje, že v danom prípade nemožno prijať záver o takej príčinnej súvislosti medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, na základe ktorej by ústavný súd po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o jeho porušení.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd v zmysle § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol tak, že sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

Keďže sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. mája 2017